

PM Rotel IV (Dnr KS 2020/1148)

**Anmälan om svar på remiss av Bygga, bedöma,
betygsätta - betyg som bättre motsvarar elevernas
kunskaper (SOU 2020:43)**

Remiss från Utbildningsdepartementet

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.
Anmälan om svar på remissen godkänns.

Föredragande borgarrådet Isabel Smedberg-Palmqvist anför följande.

Ärendet

Utbildningsdepartementet har remitterat betänkandet Bygga, bedöma, betygsätta - betyg som bättre motsvarar elevernas kunskaper (SOU 2020:43) till Stockholms stad. Utredningens uppdrag var att utreda och föreslå en modell för hur ämnesbetyg kan införas i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. I uppdraget ingick även att utreda och lämna förslag till justeringar i betygssystemet för alla skolformer. Syftet är att främja elevers kunskapsutveckling och att betygen bättre ska spegla elevers kunskaper.

Utredningen föreslår bland annat att ämnesbetyg ska ersätta kursbetygen och införas i en ämnesutformad gymnasieskola och gymnasiesärskola. Det innebär att betyg ges efter ett avslutat ämne och inte efter varje kurs. Utredningen föreslår också att ett nytt underkänt betyg Fx ska införas i grundskolan.

På grund av kort remisstid har Stockholms stad svarat med stadsledningskontorets, utbildningsnämndens och arbetsmarknadsnämndens respektive yttranden.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, arbetsmarknadsnämnden och utbildningsnämnden. Arbetsmarknadsnämnden har svarat med ett ordförandebeslut.

Stadsledningskontoret ställer sig positiv till flera av utredningens förslag. Dock kan de sammantaget innebära stora förändringar vilket kan bli splittrat att implementera om det inte sker som delar av en genomtänkt helhet.

Arbetsmarknadsnämnden anser att utredningen i flera delar resonerar klokt. Nämnden konstaterar att utredningens förslag lagts med gymnasieskolans uppbyggnad som utgångspunkt. Nämnden påpekar att samma struktur för gymnasieskolan och komvux bör vara en grundprincip.

Utbildningsnämnden ställer sig i huvudsak positiv till förslagen i betänkandet och delar bedömningen om minskad stress för elever genom de föreslagna ändringarna.

Nämnden avstryker dock förslagen om att införa ett nytt underkänt betyg Fx eftersom man inte ser behovet av ytterligare ett betygssteg.

Mina synpunkter

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande.

Anmälan om svar på remissen godkänns.

Stockholm den 13 januari 2021

ISABEL SMEDBERG PALMQVIST

Bilagor

1. Reservationer m.m.
2. Remissen

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarråden Karin Wanngård, Emilia Bjuggren, Jan Valeskog och Kadir Kasirga (alla S) och borgarrådet Clara Lindblom (V) enligt följande.

Det är beklagligt att den politiska majoriteten har valt att hantera detta viktiga ärende som ett anmälningsärende. Remissvaren från berörda nämnder var klara i mitten av november vilket innebär att roteln hade flera veckor på sig att skriva fram ärendet till borgarrådsberedningen och kommunstyrelsen. Sakfrågan är viktig för Stockholm ur många aspekter och förtjänar att få en politisk och demokratisk hantering.

Även om vi i denna fråga inte har sakliga invändningar så anser vi att finansborgarrådet i egenskap av ordförande för kommunstyrelsen måste säkerställa att denna process inte återupprepas och att rotlarnas arbete följer delegationsordningen och de rutiner som finns för ärendehantering.

I den mån tiden är knapp bör möjligheten för kommunstyrelsen att yttra sig prioriteras. Den demokratiska processen i Stockholm måste värnas.

Kommunstyrelsen

Särskilt uttalande gjordes av Karin Wanngård, Jan Valeskog och Emilia Bjuggren (alla S) och Clara Lindblom och Rashid Mohammed (båda V) med hänvisning till Socialdemokraternas och Vänsterpartiets gemensamma särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Särskilt uttalande gjordes av Peter Wallmark (SD) enligt följande.

Sverigedemokraterna är positiva till det som utredningen föreslår i en modell för ämnesbetyg i en ämnesutformad gymnasieskola, gymnasiesärskola och inom vuxenutbildningen. Vilket innebär ämnesbetyg där ämnen delas in i nivåer med betyg på varje nivå fram tills det slutliga betyget sätts i ämnet. Modellen möjliggör smidiga övergångar mellan skolformer och byte av

lärare, program och skola. Förslaget föranleder även en omfattande översyn av ämnen och ämnesplaner.

Vi är positiva till att kompensatorisk betygssättning ska införas i alla skolformer. Det innebär att betygen bättre ska motsvara elevernas genomsnittliga kunskaper i ämnet, vilket innebär att elevers starkare kunskaper kan kompensera för svagare kunskaper i ett ämne. SD vill återgå till en kunskapsskola där det är de faktakunskaper som lärs ut och mindre vikt läggs på analyser. Detta skulle medföra en mycket enklare betygssättning för lärare och tydligare och rättvisare bedömning på elevernas kunskap.

SD är heller inte främmande för att man i god tid innan studentexamen för gymnasiet följer upp elevers framsteg och med tester säkerställer att elever når grundläggande kunskaper.

Ersättaryttrande gjordes av Lisa Palm (Fi) med hänvisning till Socialdemokraternas och Vänsterpartiets gemensamma särskilda uttalande i borgarrådsberedningen.

Remissammanställning

Ärendet

Utbildningsdepartementet har remitterat betänkandet Bygga, bedöma, betygsätta - betyg som bättre motsvarar elevernas kunskaper (SOU 2020:43) till Stockholms stad. Utredningens uppdrag var att utreda och föreslå en modell för hur ämnesbetyg kan införas i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan. I uppdraget ingick även att utreda och lämna förslag till justeringar i betygssystemet för alla skolformer. Syftet är att främja elevers kunskapsutveckling och att betygen bättre ska spegla elevers kunskaper.

Utredningen föreslår bland annat att ämnesbetyg ska ersätta kursbetygen och införas i en ämnesutformad gymnasieskola och gymnasiesärskola. Det innebär att betyg ges efter ett avslutat ämne och inte efter varje kurs. Utredningen föreslår också att ett nytt underkänt betyg Fx ska införas i grundskolan.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, arbetsmarknadsnämnden och utbildningsnämnden. Arbetsmarknadsnämnden har svarat med ett ordförandebeslut.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 30 oktober 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret delar bedömningen att flera av de föreslagna ändringarna kan leda till ett ökat fokus på lärande och även minska stressen för både elever och lärare på sikt. De föreslagna ändringarna bedöms därmed bidra till uppfyllande av kommunfullmäktiges mål I Stockholm när barn sin fulla potential då Stockholms skolor och förskolor är de bästa i Sverige. Stadsledningskontoret ställer sig dock inte bakom förslagen om att införa ett nytt underkänt betyg Fx.

Ämnesbetyg i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan

Stadsledningskontoret ställer sig positivt till förslagen om att ämnesbetyg ska ersätta kursbetyg, men ställer sig dock frågande till förslagen om blockbetyg. Utredningen föreslår att det ska gå att göra undantag från modellen med ämnesbetyg med nivåer för vissa ämnen och att betyg i stället ska sättas i mindre delar av ämnet, så kallade block. Förslagen är något oklara och inte tillräckligt utredda för att ta ställning till. Vidare ställer sig stadsledningskontoret frågande till hur många ämnen det finns som har den typen av progression så att de går att dela in i nivåer. Ytterligare en fråga som inte är tillräckligt utredd är hur det slutliga betyget ska beslutas om olika lärare har undervisat på olika nivåer. Stadsledningskontoret hade önskat ett förslag på hur en ämnesplan skulle kunna vara uppbyggd i den nya modellen. Detta hade bland annat tydliggjort hur de nya betygskriterierna är tänkta att se ut och hur de olika nivåerna i ett ämne är tänkta att vara utformade. Det framgår inte heller hur tanken är med dagens olika sidoordnade matematikkurser som ska bli olika spår i den nya modellen. Med ovan i åtanke är det svårt att ta ställning till alla delar av förslaget och exakt vad förslagen innebär.

Det är svårt att överblicka konsekvenserna för skolorna när det gäller elevernas rätt att gå om en nivå i ett ämne de inte fått minst betyget E. I den nya modellen kan man anta att eleven behöver gå om en kurs innan slutbetyget ska beslutas. Idag kan eleverna oftast läsa om en

sådan kurs efter att de andra kurserna i elevens studieplan är avslutade. Organisationen av detta på skolan, enligt den föreslagna modellen, kommer troligen bli mer krävande och omfattande både när det gäller tid och resurser. En konsekvens av förslaget om ämnesbetyg kan bli att Skolverket i sin ämnesöversyn bedömer att många ämnen måste delas, omarbetas eller ersättas av nya ämnen. Det innebär att nya behörigheter och lärarlegitimationer måste utfärdas i dessa fall. Stadsledningskontoret vill understryka att om lärare måste ansöka om, eller genom något annat förfarande få, nya legitimationer och behörigheter i de nya ämnena bör staten stå för denna kostnad och göra ett förenklat förfarande.

Kompensatorisk betygssättning

Stadsledningskontoret ställer sig bakom förslagen om kompensatorisk betygssättning och benämningen betygskriterier. Elevernas rättssäkerhet kan bli lidande, eftersom det kan bli mindre transparent hur betygssättningen kommer att gå till. Utredningen beskriver att lärarna kommer att behöva arbeta mer med att hitta gemensamma tolkningar av betygskriterierna, vilket stadsledningskontoret instämmer med. Stöd och riktlinjer för att uppnå större likvärdighet är önskvärt. Lärare behöver kunna motivera betyg utifrån elevens kunskaper och kunna redovisa vad som kompenserar vad. Stadsledningskontoret instämmer med att lärarkåren överlag har de kunskaper som krävs för att sätta rättvisande och rättssäkra betyg utifrån en kompensatorisk princip, men bedömer att det kommer behövas kompetensutveckling och tid för implementering lokalt för att lärare ska tolka betygskriterierna likvärdigt och hur compensationen ska gå till.

Förslag om betyget Fx

Stadsledningskontoret bedömer att eleverna i grundskolan med dagens regelverk kan få tillräckligt med information om hur deras visade kunskaper förhåller sig till kunskapskraven, exempelvis vid utvecklingssamtalet, och ser därför inget behov av ytterligare ett betygssteg. Ett bättre alternativ är att istället stärka kraven på dokumentation av vad en elev har för kunskaper i förhållande till kunskapskraven/betygskriterierna om eleven har fått betyget F. Förslagen med Fx i betyget från grundskolan skulle kunna påverka antagningen till gymnasieskolan. Elever med enbart godkända betyg konkurrerar redan i dag med elever som har enstaka underkända betyg, men förhållandena mellan dessa kan ändras när elever får poäng även för betyget Fx. Stadsledningskontoret bedömer att antagningen inte kommer att påverkas negativt, även om elevernas meritpoäng kommer bli generellt högre. Däremot kan Fx, om det ger meritpoäng, uppfattas som ett godkänt betyg, vilket blir missvisande. I gymnasieskolan skulle betyget Fx kunna ha en funktion i relation till elevens möjlighet att gå om en nivå i ämnet, eller som en del i den kompensatoriska betygssättningen. Eleverna kan dock inte tillgodoräkna sig poäng för betyget Fx vid ansökan till högskolan och därmed kommer betyget inte ha någon annan större betydelse för gymnasieeleverna. Ett alternativ, precis som för grundskolan, är att istället stärka kraven på dokumentation av vad en elev har för kunskaper i förhållande till kunskapskraven/betygskriterierna om eleven har fått betyget F.

Allsidig bedömning av elevens kunskaper

Förslaget innebär att läroplanerna för de obligatoriska skolformerna, gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och kommunal vuxenutbildning ändras och tydliggörs.

Stadsledningskontoret ställer sig bakom förslagen och bedömningarna som görs i betänkandet, då det blir tydligare vilket underlag en lärare ska ha för sin betygssättning. Stadsledningskontoret delar uppfattningen att varje skola eller huvudman bör ha riktlinjer för hur bedömning och betygssättning ska gå till, exempelvis om när eleverna får göra omprov eller vilka betygsunderlag man kan använda i ett ämne. Det måste dock finnas utrymme för lärarna att själva bestämma vilka av dessa underlag de vill använda sig av för bedömning och betygssättning.

Betygsinflation

Stadsledningskontoret delar bedömningen att betygsinflation är ett problem som behöver åtgärdas, i synnerhet om den kompensatoriska betygssättningen införs. Utredningen redogör för insatser som skulle kunna hantera problemen med betygsinflation och olikvärdig

betygssättning. Utredningen bedömer att tre insatser bör utredas vidare, vilka stadsledningskontoret ställer sig bakom. Ikraftträdande, övergångsbestämmelser och tidplanen för genomförandet

Förslaget om kompensatorisk betygssättning och införandet av betyget Fx föreslås träda i kraft den 1 juli 2021 och tillämpas från och med den 1 juli 2022. Förslagen om ämnesbetyg och därtill anslutande förslag föreslås införas för utbildning som påbörjas från läsåret 2024/25. Om förslagen leder till förändringar vill stadsledningskontoret betona vikten av att förändringarna i regelverken med anledning av denna och andra utredningar kommer samlat. Flera utredningar har föreslagit förändringar som berör gymnasieskolan. Huvudmannen, gymnasieskolorna och de som arbetar i skolan kan komma beröras direkt av förslagen från utredningarna om Planering och dimensionering av komvux och gymnasieskola, En mer likvärdig och effektiv skoltillsyn, Idrottsutbildningar i gymnasie- och gymnasiesärskolan och En annan möjlighet till särskilt stöd – Reglering av kommunala resursskolor. Även om stadsledningskontoret välkomnar flera av utredningarnas förslag kan dessa sammantaget innebära stora förändringar. Det kan bli splittrat att implementera dem om det inte sker som delar av en genomtänkt helhet. Förändringar i ämnen samt i bedömning och betygssättning påverkar även elevadministrativa system. Vidare kommer kompetensutvecklingsinsatser behövas för flera olika personalkategorier. Kompletterande föreskrifter, allmänna råd och implementeringsinsatser behöver tas fram och genomföras i god tid. Sedan kan huvudmannen och skolorna börja ta fram rutiner och riktlinjer. Skolorna och dess personal behöver därför ges god tid för kompetensutveckling och implementering. Mot bakgrund av ovanstående anser stadsledningskontoret att förslagen är möjliga att genomföra tidigast från läsåret 2024/25. Om det dröjer med beslut om ändringar i både lag, förordning och ändrade ämnesplaner behövs framförhållning. Minst ett och ett halvt år, beroende när på året som samtliga förändringar är beslutade, behövs för implementering och utbildningsinsatser. Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen föreslår att remissen anses besvarad med hänvisning till vad som sägs i tjänsteutlåtandet.

Arbetsmarknadsnämnden

Arbetsmarknadsnämnden beslutade via ordförandebeslut den 20 november 2020 följande.

Arbetsmarknadsnämndens ordförande beslutar att hänvisa till förvaltningens tjänsteutlåtande som arbetsmarknadsnämndens svar på remissen.

Arbetsmarknadsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 12 november 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Modell för ämnesutformad skola Den modell som utredningen föreslår innebär att dagens kursutformade skola blir ämnesutformad. Kurser och kursbetyg ersätts av ämnen med ämnesnivåer där betyg sätts för ämnet. Ämnena delas in i nivåer, upp till fyra stycken, med progression mellan nivåerna. Det ska vidare finnas ett fastslaget centralt innehåll för varje nivå. Betyg i ämnet ska sättas efter varje nivå, och betyget från en nivå ska ersättas av betyget på nästa nivå fram till elevens slutliga betyg i ämnet. Betygssättningen ska göras mot en uppsättning betygskriterier som avser hela ämnet. Eleverna ska kunna avsluta sina studier i ämnet efter alla nivåer, vilket innebär att olika program kommer innehålla olika omfattning av ämnesnivåer. Poängen för slutbetyget blir summan av det totala antal nivåpoäng som eleven läst. Arbetsmarknadsförvaltningen är i huvudsak positiv till att gå från en kursutformad till en ämnesutformad skola. Den modell som föreslås är i många delar också väl genomtänkt och motiverad. Förvaltningen ser dock att det återstår vissa frågor kring

modellen. Förslagen modell saknar också vissa överväganden av konsekvenser för komvux som skolform. Det är i föreslagen modell oklart hur betygskriterierna för ämnet ska förhålla sig till det centrala innehållet som ska tas fram för respektive nivå. Förvaltningen förutsätter att det ska vara möjligt att nå alla betygskriterier på en nivå, eftersom alla nivåer kan utgöra elevens slutnivå och därmed generera elevens slutbetyg i ämnet. Om betygskriterierna ska mäta förmågor och inte i huvudsak kunskaper kopplade till ämnesinnehållet, finns en risk för att elever inom komvux inte hinner utveckla och visa förmågor som betygskriterierna ska relatera till. Detta då utbildningen inom komvux ofta är mer komprimerad än motsvarande inom gymnasieskolan. Arbetsmarknadsförvaltningen ser vidare att respektive nivåes centrala innehåll behöver spegla hela ämnesinnehållet, d.v.s. att ämnesinnehållet inte kan delas upp så att vissa delar enbart tas upp på en nivå och andra delar på andra nivåer. Då elevens slutbetyg i ämnet får en större betydelse för meritvärdet än vad enstaka kursbetyg har idag, bör det utslutas att elever kan ha tur, eller otur, beroende på elevens fallenhet för det centrala innehållet som behandlas på elevens sista nivå. Föreslagen modell riskerar ge svaga incitament för eleven att nå högre betyg på de lägre nivåerna för att i stället ”spara” sig till elevens slutnivå och lägga allt fokus där. Utredningen lyfter också risken för sådan prokrastinering. Förvaltningen ser också att effekten av ett sådant beteende kan bli större än elever förutser. Eftersom ämnesnivåerna ska bygga på varandra och förutsätter en progression finns en risk att eleverna underskattar betydelsen av de lägre nivåerna och inser försent att de inte kommer kunna hämta igen kunskaper från de lägre nivåerna och prestera på den nivå de haft som målsättning i slutet av ämnesstudierna. Utredningen föreslår vidare att en elevs slutbetyg i ett ämne eleven läst på gymnasieskolan, ersätts av ett nytt slutbetyg i ämnet om eleven därefter läser till fler nivåer i samma ämne inom komvux. För en elev med ett slutbetyg i ett ämne från gymnasiet, som är värt t ex 200 poäng, som väljer att komplettera en ytterligare nivå om t ex 100 poäng blir det nya slutbetyget värt 300 poäng. Det kan naturligtvis både förbättra och försämra elevens meritvärde, men förvaltningen ser att det blir viktigt att upplysa elever om att meritvärdet kan påverkas mer än eleven först kanske inser. Särskilt viktigt är det att medvetandegöra elever som läser ämnen eller ämnesnivåer de inte behöver för behörighet till vidare utbildning. Arbetsmarknadsförvaltningen ser också en risk för att komvuxelever som kompletterar tidigare gymnasiestudier med fler nivåer men som riskerar att få ett lägre betyg än deras tidigare slutbetyg, hoppar av nivån för att undvika att försämra sitt slutbetyg och därmed meritvärde. Det skulle leda till att avbrotten ökar inom komvux. Utredningen motiverar införandet av ämnesutformad skola delvis utifrån att utbildningen och undervisningen kommer bli mindre fragmentiserad och att fokus på betyg i varje kurs kommer bli mindre. Arbetsmarknadsförvaltningen ser också att den effekten kan uppstå men i huvudsak för de komvuxelever som läser en sammanhållen utbildning. De problem med fragmentisering och fokus på betyg och betygssättning som utredningen velat få bukt med, kommer kvarstå för den stora grupp elever som idag läser fristående kurser. Dessa elever kommer i stället läsa enstaka nivåer fortsatt sporadiskt, där längre tid kan förflyta mellan studier i olika eller samma ämnen, och därtill utan att följa en klass eller ett lärarlag som har en helhetssyn över utbildningen. Arbetsmarknadsförvaltningen konstaterar sammanfattningsvis att det i många delar blir tydligt att utredningens förslag har haft sin utgångspunkt i gymnasieskolans uppbyggnad och genomförande. Det är i första hand principen om att skolformerna ska ha samma system för att underlätta övergångar som ligger till grund för att förslagen även ska gälla komvux. Motivet för att införa samma system i komvux handlar därmed inte primärt om att skapa bättre förutsättningar för undervisningen och lärandet. Förvaltningen anser också att principen om att båda skolformerna ska ha samma system bör vara utgångspunkten. Samtidigt är det viktigt att vara medveten om att de konsekvenser som blir av ett ändrat system är desamma för båda skolformerna, men att nyttan av förändringarna i första hand kommer gymnasieskolans elever till del. Kompensatorisk betygssättning Alla delar av kunskapskravet för betygen A, C och E måste enligt dagens reglering vara uppfyllda för att eleven ska få betyget. Utredningen menar att det därmed skapas trösklar i betygsskalan som innebär att mindre kunskapsområden där eleven bedöms

ligga på en lägre nivå i betygsskalan kan sänka betyget. Det har medfört att eleverna upplever att de bedöms utifrån sin sämsta prestation. Vidare upplevs kunskapskraven av både elever och lärare som omfattande och detaljerade och dessutom otydliga, vilket inneburit att lärare har tolkat kunskapskraven på olika sätt. Dessutom beskriver utredningen att lärare redan idag ibland sätter ett betyg trots att en elev inte nått alla delar av kunskapskravet, eftersom betyget annars inte skulle spegla elevens kunskaper på ett rättvisande sätt. Detta har i vissa fall lett till en betygssättning som inte kan anses varken rättvis eller rättvisande. Utredningen föreslår därför att en kompensatorisk betygssättning införs, d.v.s. att läraren ska göra en sammantagen bedömning av elevens prestation och sätta det betyg som bäst motsvarar elevens kunskaper. Den kompensatoriska betygssättningen ska gälla betygen A-D, för betyget E ska fortsatt samtliga betygskriterier vara uppfyllda. Arbetsmarknadsförvaltningen delar utredningens problemanalys och instämmer i förslaget. Förslaget föranleder dock ett viktigt arbete med att skapa samsyn kring hur nära, eller långt ifrån, ett betyg en elev ska prestera för att kunna få det betyget. Ytterligare ett underkänt betyg, betyget Fx På den underkända nivån finns idag ett betygssteg, det för betyget F. Betyget F har inga kunskapskrav utan den information betyget ger är endast att kunskaperna inte är tillräckliga för ett godkänt betyg. Det innebär att betyget F kan motsvara allt ifrån mycket bristfälliga kunskaper till att eleven nästan uppnår kunskapskravet för betyget E, ett spann som utredningen ser är omotiverat stort. Utredningen menar att det därför kan vara svårt för eleverna att veta hur de ligger till i förhållande till ett godkänt betyg och vilka kunskaper som ytterligare krävs. Detta kan i sin tur leda till att elever som upprepade gånger får betyget F i ett ämne tappar motivationen att fortsätta studierna. Därför behövs en tydligare information om kunskapsnivån hos elever som ligger under godkänd nivå. Utredningen har övervägt krav på skriftlig återkoppling till elever som inte når upp till betyget E, men kommit fram till att sådan återkoppling tenderar att bli omfattande och otydlig och därmed inte tjäna sitt syfte. Dessutom bedömer utredningen att skriftlig återkoppling medför mer administration för lärarna än ett ytterligare underkänt betyg skulle göra. Utredningen föreslår därför att ett ytterligare underkänt betyg, Fx, införs i de skolformer som har betyget F i betygsskalan. För komvux innebär det gymnasial nivå, särskild utbildning på gymnasial nivå. Förslaget gäller således inte för komvux på grundläggande nivå, sfi och som särskild utbildning på grundläggande nivå. I dessa tre utbildningsformer ska en förenklad betygsskala införas (prop. 2019/20:105). Ett betyg Fx ska ges till elever som ligger nära det godkända betyget E och ha egna betygskriterier. Arbetsmarknadsförvaltningen kan se både för- och nackdelar med ett ytterligare underkänt betyg. Förvaltningen instämmer i utredningens resonemang, att det är viktigt för elevens motivation att få tydlig återkoppling även när ett godkänt betyg inte är uppnått och att spannet för underkänt betyg är väl stort. Ett ytterligare underkänt betyg tydliggör också på ett bra sätt, för både elev och skola, progressionen för elever som först får ett F och därefter ett Fx i samma ämne/nivå. Men förvaltningen delar inte utredningens slutsats om att ett Fx helt skulle uppfylla de behov av återkoppling som finns vid underkänt betyg. Det kommer fortsatt finnas behov av en mer omfattande återkoppling vilket kommer falla tillbaka på läraren. Det är således osäkert om ett nytt underkänt betyg kommer uppfylla de behov av återkoppling som finns och om nyttan av det väger tyngre än konsekvenserna av en sådan förändring. Ett nytt betyg föranleder insatser för lärares kompetensutveckling och anpassning av administrativa system. Det påverkar också möjligheten att jämföra statistik över tid och ställer krav på inrapportering och hantering av mer statistik. Utredningen föreslår vidare dels att en elev ska kunna fortsätta på nästa ämnesnivå trots att eleven fått ett Fx i nivån under, dels att en elev enbart ska kunna gå om en nivå två gånger såvida det inte finns särskilda skäl. Arbetsmarknadsförvaltningen ser att utredningens förslag i dessa delar inte kommer gagna en stor del av komvux målgrupp. Förslaget tycks ha sin utgångspunkt i gymnasieskolan och i detta saknas överväganden som tar hänsyn till de förutsättningar som råder inom komvux. Medan de gymnasiala kurserna på gymnasieskolan ofta löper under längre tid, genomförs samma kurser inom komvux i regel på tio veckor. Detsamma kommer gälla när kurser i stället blir ämnesnivåer. Erfarenheten säger att en elev som inte kommer klara en nivå (byggd på progression) inte heller kommer kunna

hämta igen missad kunskap och klara efterföljande nivåer, framför allt på grund av den korta tid eleven har på sig att lära sig stoffet och färdigheterna. Förvaltningen ser därför att möjligheten att läsa vidare på nästa nivå trots ett underkänt betyg riskerar bädda för flera misslyckanden i rad, vilket varken gynnar elevens motivation eller tron på att den kan lära sig. Med tanke på att komvux ska vara en ”andra chans”, ser arbetsmarknadsförvaltningen att det skulle vara olyckligt att, som utredningen föreslår, formellt utestänga elever från fortsatta studier på en nivå efter två misslyckade försök att nå godkänt betyg. Målgruppen inom komvux består delvis av personer som saknar studievana, har tidigare skolmisslyckanden eller kort skolbakgrund. Många elever inom komvux kommer troligtvis behöva gå om en nivå inom ett ämne fler än två gånger på grund av svårighet att behandla den stora mängden information och processa de färdigheter som krävs för att klara en nivå. Sist vill arbetsmarknadsförvaltningen lyfta behovet av att i fortsatt beredning av förslaget ta ställning till hur betyget Fx ska påverka en elevs möjlighet till studiemedel inom komvux. Utredningen lyfter inte frågan om ett Fx ska bedömas likvärdigt ett F i sammanhanget. Idag ska en elev inom komvux klara ett visst antal poäng för att ha rätt till studiemedel, vilket innebär att ett F kan göra eleven återbetalningsskyldig. Ges möjlighet att fortsätta på nästa nivå, trots det underkända betyget Fx, bör rimligtvis också studiemedel fortsatt kunna betalas ut. En allsidig bedömning Utredningen beskriver att lärare är osäkra på hur riktlinjen i läroplanerna om att lärare vid betygssättningen ska utnyttja all tillgänglig information om elevens kunskaper ska tolkas. En vanlig tolkning är att läraren bör ta in så mycket betygsunderlag om elevernas kunskaper som möjligt, vilket medför en ohållbar arbetssituation för lärarna och risk för att undervisningen blir lidande till förmån för insamlandet av betygsunderlag. Enligt utredningen har det också lett till att eleverna känner att allt de gör och säger bedöms och betygssätts. Utredningen konstaterar att det finns en risk att riktlinjen leder till bristande likvärdighet om den tolkas mycket olika. Därför föreslår utredningen att formuleringen ändras för att bättre spegla bestämmelsens intentioner. Formuleringen bör i stället vara att ”läraren vid betygssättningen ska göra en allsidig bedömning av elevens kunskaper i förhållande till de nationella betygskriterierna.”. Arbetsmarknadsförvaltningen är positiv till att det ses över hur en mer likvärdig tolkning kan komma till stånd. En ändrad formulering är ett steg, men också viktigt är att det finns ett utarbetat stöd för hur bestämmelser liknande dessa ska tillämpas. Betygsinflation och olikvärdig betygssättning Utredningen redogör för olika insatser som kan motverka betygsinflation och bidra till en mer likvärdig betygssättning. Det handlar bland annat om extern eller central rättning av nationella prov, kompetensutveckling för lärare och en modell för att på aggregerad nivå normalfördela godkända betyg. Utredningen lämnar inga konkreta förslag utan föreslår att dessa tre områden bör utredas vidare. Förvaltningen anser att det är prioriterat att säkerställa att betygsinflation och olikvärdig betygssättning motverkas. Förutom de förslag om vidare utredning som utredningen lämnar, ser förvaltningen att det också kan vara relevant att utreda hur exempelvis ekonomiska styrmodeller kan utformas så att de inte driver på utvecklingen i fel riktning.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 19 november 2020 följande.

1. Utbildningsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.
2. Beslutet justeras omedelbart.

Reservation anfördes av Martin Westmont (SD), *bilaga 1*.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 28 oktober 2020 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig i huvudsak positiv till förslagen i betänkandet och delar bedömningen att flera av de föreslagna ändringarna kommer att minska stressen för både elever och lärare på sikt. Förvaltningen ställer sig dock inte bakom förslagen om att införa ett nytt underkänt betyg Fx. Nedan redovisas, per avsnitt, främst de synpunkter, invändningar eller frågor som förvaltningen har utifrån förslagen i betänkandet. Ämnesbetyg i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan Förvaltningen ställer sig positiv till förslagen om att ämnesbetyg ska ersätta kursbetyg. Förvaltningen ställer sig dock frågande till förslagen om blockbetyg i avsnitt 11.3.4. Utredningen föreslår att det ska gå att göra undantag från modellen med ämnesbetyg med nivåer för vissa ämnen och att betyg i stället ska sättas i mindre delar av ämnet, så kallade block. Förslagen är något oklara och inte tillräckligt utredda för att ta ställning till. Ett alternativ är att dela upp ämnen där den nämnda risken finns. Vidare ställer sig förvaltningen frågande till hur många ämnen det finns som har den typen av progression så att de går att dela in i nivåer. Troligen kommer det i så fall krävas en omfattande bearbetning av alla ämnesplaner, vilket i sin tur innebära stora förändringar för gymnasieskolan. Ytterligare en fråga som inte är tillräckligt utredd är hur det slutliga betyget ska beslutas om olika lärare har undervisat på olika nivåer. Hur är det tänkt att skolan ska göra med betygssättning i ett ämne med många nivåer där flera lärare har undervisat? Förvaltningen hade vidare önskat att se ett förslag på hur en ämnesplan skulle kunna vara uppbyggd i den nya modellen. Detta hade tydliggjort hur de nya betygskriterierna är tänka att se ut och hur de olika nivåerna i ämnet är tänka att vara utformade mm. Vidare är det oklart hur det är tänkt med dagens olika sidordnade matematikkurser som ska bli olika spår i den nya modellen. Det är därför svårt att ta ställning till alla delar av förslaget och överblicka vad förslagen innebär. Vidare är det svårt att överblicka hur stora konsekvenserna kan bli för skolorna när det gäller elevernas rätt att gå om en nivå i ett ämne de inte fått minst betyget E. En elev som inte har fått ett godkänt betyg på en nivå har rätten att gå om nivån en gång, på samma sätt som eleverna i dag får gå om en kurs som de inte fått godkänt betyg i. I den nya modellen kan man anta att eleven behöver gå om kursen innan slutbetyget ska beslutas. I dag kan eleverna oftast läsa om en sådan kurs efter att de andra kurserna i elevens studieplan är avslutade. Organisationen av detta på skolan, enligt den föreslagna modellen, kommer troligen bli mer krävande och omfattande både när det gäller tid och resurser. En konsekvens av förslaget om ämnesbetyg kan bli att Skolverket i sin ämnesöversyn bedömer att många ämnen måste delas, omarbetas eller ersättas av nya ämnen. Det innebär att nya behörigheter och lärarlegitimationer måste utfärdas i dessa fall. Förvaltningen vill understryka att om lärare måste ansöka om, eller genom något annat förfarande få, nya legitimationer och behörigheter i de nya ämnena bör staten stå för denna kostnad och göra ett förenklat förfarande. Kompensatorisk betygssättning Förvaltningen ställer sig bakom förslagen om kompensatorisk betygssättning och benämningen betygskriterier. Förvaltningen vill dock lyfta risken för ökad betygsinflation med kompensatorisk betygssättning och understryka vikten av åtgärder för att

minimera denna risk. Vidare vill förvaltningen peka på att elevernas rättssäkerhet kan bli lidande, eftersom det kan bli mindre transparent hur betygssättningen kommer att gå till. Utredningen beskriver att lärarna på skolan kommer att behöva arbeta mer med att hitta gemensamma tolkningar av betygskriterierna, vilket förvaltningen instämmer med. Det vore önskvärt med stöd och riktlinjer för detta för större likvärdighet. Läraren behöver kunna motivera betyget utifrån elevens kunskaper och redovisa vad som kompenserar vad. Förvaltningen bedömer att det kommer behövas kompetensutveckling och tid för implementering lokalt för att lärare ska tolka betygskriterierna likvärdigt och hur kompensationen ska gå till. Förvaltningen instämmer med att lärarkåren överlag har de kunskaper som krävs för att sätta rättvisande och rättssäkra betyg utifrån en kompensatorisk princip. Förslag om betyget Fx Förvaltningen anser inte att det är lämpligt med ytterligare ett betygssteg mellan godkänd och icke-godkänd för grundskolan och ser inte behovet av Fx i gymnasieskolan. Förvaltningens bedömning är att ytterligare ett betygssteg i grundskolan inte är nödvändigt och att eleverna med dagens regelverk kan få tillräckligt med information om hur deras visade kunskaper förhåller sig till kunskapskraven, exempelvis vid utvecklingssamtalen. Ett bättre alternativ vore att stärka kraven på dokumentation av vad en elev har för kunskaper i förhållande till kunskapskraven/betygskriterierna om eleven fått betyget F. Förvaltningen har även övervägt hur förslagen med Fx i betyget från grundskolan skulle kunna påverka antagningen till gymnasieskolan. Elever med enbart godkända betyg konkurrerar redan i dag med elever som har enstaka underkända betyg, men förhållandena mellan dessa kan ändras när elever får poäng även för betyget Fx. Förvaltningen bedömer dock att antagningen inte kommer att påverkas negativt, även om elevernas meritpoäng kommer att bli generellt högre. Däremot kan Fx, om det ger meritpoäng, uppfattas som ett godkänt betyg, vilket blir missvisande då eleven de facto inte nått upp till kunskapskraven för betyget E. Betyget Fx i gymnasieskolan skulle kunna ha en funktion i relation till elevens möjlighet att gå om en nivå i ämnet eller som en del i den kompensatoriska betygssättningen. Men eftersom eleverna inte kan tillgodoräkna sig poäng för betyget Fx vid ansökan till högskolan kommer betyget inte ha någon annan större betydelse för gymnasieeleverna. På samma sätt som för grundskolan vore ett bättre alternativ att stärka kraven på dokumentation av vad en elev har för kunskaper i förhållande till kunskapskraven/betygskriterierna om eleven har fått betyget F. Allsidig bedömning av elevens kunskaper Förslaget innebär att läroplanerna för de obligatoriska skolformerna, gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och kommunal vuxenutbildning ändras och tydliggörs. Förvaltningen ställer sig bakom förslagen och bedömningarna som görs i betänkandet. Det blir tydligare vilket underlag en lärare ska ha för sin betygssättning. Förvaltningen delar uppfattningen att varje skola eller huvudman bör ha riktlinjer för hur bedömning och betygssättning ska gå till. Till exempel gäller det när eleverna får göra omprov, vilka betygsunderlag man kan använda i ett ämne med mera. Men lärarna måste också ha utrymme att själva bestämma vilka av dessa underlag de vill använda sig av för bedömning och betygssättning. Betygsinflation Förvaltningen delar bedömningen att betygsinflation är ett problem som behöver åtgärdas, i synnerhet om den kompensatoriska betygssättningen införs. Utredningen redogör vidare för insatser som skulle kunna hantera problemen med betygsinflation och olivärdig betygssättning, både insatser som redan finns och insatser som kan införas på sikt. Utredningen lämnar inga förslag men bedömer att tre insatser bör utredas vidare, vilka förvaltningen ställer sig bakom. Ikraftträdande, övergångsbestämmelser och tidplanen för genomförandet Förslaget om kompensatorisk betygssättning och införandet av betyget Fx föreslås träda i kraft den 1 juli 2021 och tillämpas från och med den 1 juli 2022. Förslagen om ämnesbetyg och därtill anslutande förslag föreslås införas för utbildning som påbörjas från läsåret 2024/25. Om förslagen kommer att leda till förändringar så önskar förvaltningen att förändringarna i regelverken med anledning av denna och andra utredningar kommer samlat. Flera utredningar har föreslagit förändringar som berör gymnasieskolan. Huvudmannen, gymnasieskolorna och de som arbetar i skolan kan komma beröras direkt av förslagen från utredningen om ”Planering och dimensionering av komvux och gymnasieskola”, ”En mer likvärdig och effektiv skoltillsyn”,

”Idrottsutbildningar i gymnasie- och gymnasiesärskolan” och ”En annan möjlighet till särskilt stöd – Reglering av kommunala resursskolor”. Även om förvaltningen välkomnar flera av utredningarnas förslag kan dessa sammantaget innebära stora förändringar och det kan bli splittrat att implementera dem om det inte sker som delar av en genomtänkt helhet. Förändringar i ämnen samt i bedömning och betygssättning kommer även påverka huvudmannens elevadministrativa system. Vidare kommer kompetensutvecklingsinsatser behövas för flera olika personalkategorier. Kompletterande föreskrifter, allmänna råd och implementeringsinsatser behöver tas fram och genomföras i god tid och sedan kan huvudmannen och skolorna börja ta fram rutiner och riktlinjer. Personalen i stadsgymnasieskolor understryker vikten av att skolorna behöver tid för kompetensutveckling och implementering. Mot bakgrund av ovanstående anser förvaltningen att tidigast från läsåret 2024/25 är förslagen möjliga att genomföra. Förvaltningen bedömer att det är bäst att de kommer samlat. Om det dröjer med beslut om ändringar i både lag, förordning och ändrade ämnesplaner behöver förvaltningen längre tids framförhållning. Minst ett och ett halvt år, beroende när på året som samtliga förändringar är beslutade, behövs för implementering och utbildningsinsatser. Konsekvenser för barns rättigheter och jämställdhet Utredningen har utrett konsekvenserna av förslagen för barns rättigheter och för jämställdheten mellan kvinnor och män. Utredningen bedömer att förslagen sammantaget är i enlighet med barnets bästa och bidrar till att ge barn och unga bättre förutsättningar att fullfölja sin utbildning. Utredningens förslag syftar också till att ge goda förutsättningar för både pojkar och flickor. Förslagen kommer att gynna både flickor och pojkar men i synnerhet pojkarna. Utbildningsförvaltningen har inget ytterligare att tillägga till utredningens barnkonsekvens- och jämställdhetsanalys.

Förslag till beslut

Förvaltningen föreslår att utbildningsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen. Med anledning av remissens svarstid föreslår förvaltningen att utbildningsnämnden justerar beslutet omedelbart.

Reservationer m.m.

Utbildningsnämnden

Reservation anfördes av Martin Westmont (SD) enligt följande.

1. Att utbildningsnämnden avslå förvaltningens förslag till beslut.
2. Att därutöver anföra följande:

Sverigedemokraterna ställer sig bakom betygutredningens förslag om att införa betyget Fx för underkänt. Att tidigt skicka signaler till eleven och vårdnadshavare om att kunskaperna behövs förbättras är något som gynnar alla parter. Ett tydligare betygssystem ger skolan ett bättre underlag för att tillsätta ytterligare stödinsatser för de elever som är i behov av extrahjälp. Utöver det vill vi poängtera att betygsutredningens förslag tar steg i rätt riktning men att ytterligare åtgärder sannolikt bör implementeras längre fram i tiden.